

Endonezyalılar Gibi “Batik” Yapalım

Hiç Hindistan, Sri Lanka, Bangladeş, Malezya, Tayland, Endonezya gibi ülkelerin rengârenk desenlerle bezeli el boyaması kumaşlarını gördünüz mü? Bu kumaşların bir kısmı, “batik” adı verilen özel bir boyama yöntemiyle elde boyanır. Batik, birçok ülkenin, ulusal sanatlarından biridir. Özellikle de Endonezya’nın Cava adası batik yapımı konusunda dünyaca ünlü bir yerdir. Üstelik ta 12. yüzyıldan beri!

Batik yaparken ilk olarak ince, kalem gibi bir aletle kumaşın üzerine sıcak mum dökülerek desen oluşturulur. Mum

soğuyunca kumaş, boya dolu genişçe bir plastik kabın içine yerleştirilir. Böylece kumaşın mumla kaplı olmayan bölümleri boyanır. Ardından kumaştaki mumlu bölümler çıkarılır. Bu işlem tekrarlanarak farklı renk ve desenler elde edilebilir. En sonunda mum kumaştaki tümüyle çıkarılır ve izlerinin çıkması için kaynatılır.

Cava dilinde “batik” sözcüğü “noktalamak” anlamına geliyor.

Siz de batik yapabilirsiniz. Batik yaparken mum yerine un-su karışımı kullanmak işinizi daha kolaylaştırır. Başlamaya hazır mısınız?

Gerekli Malzeme

- Beyaz pamuklu kumaş
- Bant
- Mukavva
- Yarım su bardağı un
- Yarım su bardağı su
- Şap (bir tür tuzdur ve baharatçılardan alınabilir)
- Yumurta çırpıcısı
- Plastik şişe (krema sıkacağı da kullanılabilir)
- Gıda boyası
- Fırça
- Su
- Atık plastik kaplar

1. Boyamak istediğiniz kumaş parçasından biraz daha büyükçe bir mukavva hazırlayın. Kumaşınızı, mukavvaya bantlarla kenarlarından gergin bir biçimde tutturun.

2. Un, su ve şapı yumurta çırpıcısıyla karıştırarak macun kıvamına gelmesini sağlayın. Bu karışımı sıkılmaya uygun plastik bir şişeye koyun.

3. Karışımla kumaşın üzerine desenler oluşturun. Bunu, plastik şişeyi sıkarak yapabilirsiniz. Tıpkı bir pastayı süsler gibi kumaşın üzerini süsleyin. Noktalar, çizgiler ve daha birçok desen yapabilirsiniz.

4. Bu işlemi yaptıktan sonra kumaşı bir gece kurumaya bırakın.

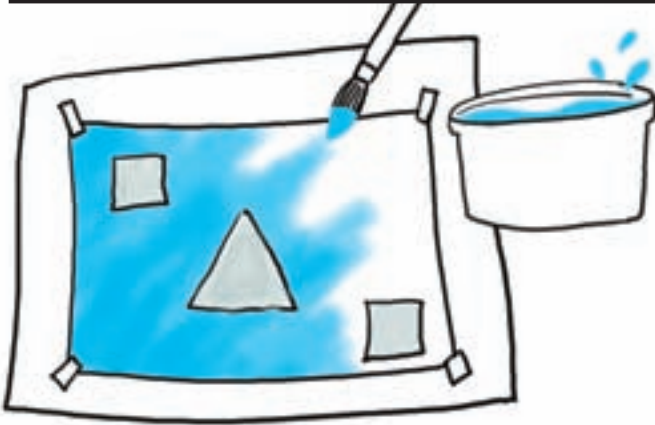
5. Bir plastik kabın içinde gıda boyasını suyla karıştırın. Bu boyadan fırçayla alarak kumaşınızı boyayın.

Doğal Malzemelerden de Boya Elde Edebilirsiniz!

Renk verebileceğini düşündüğünüz meyve, sebze ve bitkilerden doğal boyalar üretebilirsiniz. Örneğin ıspanak ve ısırganotundan yeşil; soğan kabuğundan turuncu; pancar, çilek ve kirazdan pembe; sumak tohumlarından, gül tomurcuğundan kırmızı; kara dut, siyah üzüm ya da karalahanadan mor; papatya, safran ya da

katır tırnağından sarı; meşe ağacı kabuğundan kahverengi boya elde edebilirsiniz. Bunun için boya elde etmek istediğiniz malzemeyi küçük parçalara ayırın. Bunu yaparken elektrikli karıştırıcı ya da havan kullanabilirsiniz. Parçalara ayırdığınız malzemenin üzerine iki katı ölçüde sıcak su ekleyip kaynatın. Kaynadıktan sonra içine bir çay kaşığı tuz atın. Bu işlem, boyanın daha kalıcı olmasını sağlar. Artık boyanız hazır! Kumaşınızı bu boyanın içinde bekleterek ve ara sıra karıştırarak kumaşınızı boyayabilirsiniz. Elektrikli karıştırıcı kullanırken ya da kaynatma işlemleri yaparken mutlaka büyüklerinizden yardım isteyin.

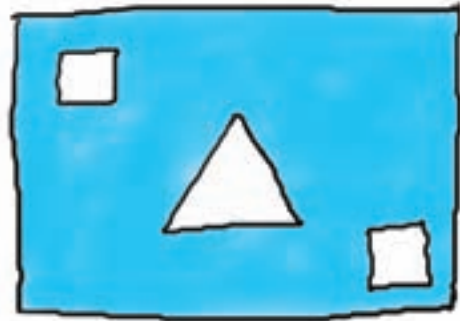

6. Boyanın kuruması için bir gün bekleyin.

7. Boya kuruduktan sonra sertleşmiş un-su karışımını parmaklarınızla çıkarın.

8. Dilerseniz yukarıda anlattığımız işlemleri birkaç kez tekrar ederek, üst üste boyamalar yapabilirsiniz.

9. Tüm işler bittikten sonra kumaşı mukavvadan ayırmak için bantları çıkarın.

Boyadığınız kumaşlarla kartpostallar, çerçevelenmiş resimler yapabilirsiniz. Ayrıca bir grup arkadaş işbirliği yaparak kocaman bir kumaş parçasını boyayarak duvar panoları da hazırlayabilirsiniz.

Meltem Ceylan Alibeyoğlu
mceylan@darussafaka.k12.tr
Çizimler: Pınar Büyükgöral

Kaynak:
Kohl, M., Potter J., Global Art, 1998.
<http://www.expat.or.id/info/batik.html>